

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Formanden skriver	side 2
Program for årsmødet 2015	side 3
Rønhave	side 4
Vranglandgård.	side 8
Regimentshunden flora.	side 11
Slaget om hatten	side 12
Nyt fra kredsene	side 13
Catrinesminde Teglværk.	side 16

Tidsskrift for
Dansk Slægtsgårdsforening

Februar - marts 2015

Nr. 434 - 71. årgang

Vranglandgård ved Sønderborg

SLÆGTSGÅRDEN

LÆR AF FORTIDEN - LEV I NUTIDEN - VIRK FOR FREMTIDEN

Stiftet 5. juli 1941

www.slaegtsgaardsforeningen.dk

Forretningsfører:

Inger M. Hansen, Svalevej 13, 4440 Mørkøv, tlf. 59 27 59 77.
E-mail: imhan@post.tele.dk

Ejendomskonsulent:

Chefkonsulent
Michael Munthe Fog
Landboforeningen Gefion
Fulbyvej 15, 4180 Sorø
tlf.: 57 86 53 00
mmf@gefion.nu

Chefrådgiver Skat
Poul Hjorth
LandboMidtØst
Asmildklostervej 11, 8800 Viborg
Tlf. 87 28 22 00 / mobil 29 99 57 24

Hovedbestyrelsen:

Formand:
Peder Mouritsen
»Sædding Storgård«
Kvongvej 40, Sædding,
6830 Nr. Nebel - tlf. 75 28 73 21
p.mouritsen@sikmail.dk

Næstformand:
Karen Jacobsen
Melbyvej 3, 5610 Assens
tlf. 64 71 23 60
kj@osterbygaard.dk
(Formand: Fynskredsen)

Jens Brogaard Jensen
»Maglehøjgård«, Hammerbakke 3
4050 Skibby, tlf. 47 52 99 18
jbj@gefion.nu
(Formand: Nordsjællandskredsen)

Mogens Frigaard,
»Frigård«, Ypernemøllevej 10,
Nyker, 3700 Rønne, tlf. 56 96 30 02
mogens.frigaard@dlgtele.dk
(Formand: Bornholmskredsen)

Karen Andersen,
»Baungård«, Vollerupvej 70, 4400 Kalundborg
tlf. 59 50 20 13
ok@dlgpost.dk
(Formand: Vestsjællandskredsen)

Knud Pedersen
»KildemosegårdH
Egeskovvej 18, 4700 Næstved
tlf. 55 44 51 17
kgkildemosegaard@privat.dk
(Formand: Sjælland Syd.)

Hans Jørgen Hansen
»Bregnholt«
Adelgade 88, 4880 Nysted.
Tlf.: 54 86 42 22.
(Formand: Lolland/Falster kreds)

Jens M. Knudsen
Kalmargårdparken 1,
Marstrup
6100 Haderslev
tlf.: 74 57 51 65
jens@kalmargaard.dk
(Formand: Haderslevkredsen)

Chr. A. Krogh
Majbøllevej 17,
6470 Sydals.
tlf. 74 41 53 12
(Formand: Det sydlige Sønderjylland)

Jens Ulrik Tarpgaard
»Tarpgård«, Tarpvej 13,
Vedersø
6990 Ulfborg,
tlf.: 21 42 13 83
tarpgaard@ofir.dk
(Formand: Ringkøbingkredsen)

Steffen Buch Juul
»Jægergården«
Høllundvej 6,
Høllund,
7100 Vejle.
Tlf: 75 86 54 93.
svend-juul@hotmail.com
(Formand: Vejle kreds)

Anne Lis Ladefoged
»Ingvorstrup Hovedgård«
Ingvorstrupvej 7, Revn,
8500 Grenå,
tlf: 86 30 17 77
(Formand: Århuskredsen
og Arkivudvalget)

Gunhild Olesen Møller,
»Bronzehave«, Strædet 38,
7990 Øster Assels.
Mobil 23 32 92 10.
(Formand: Midtjysk kreds)

Niels Holger Fisker,
»Mosegården«
Nøragervej 3,
Gelstrup
9240 Nibe.
Tlf.: 98 35 13 39
(Formand: Himmerlandskredsen)

Niels Ole Volhøj
»VolhøjH
Bettevej 38,
V. Tversted,
9881 Bindslev
tlf. 40 89 74 92
enovolhøj@mail.dk
(Formand: Vendsysselkredsen)

Formanden skriver:

Landmænd er fødte optimister. Vi skal tro på vore muligheder for at drive et godt landbrug, der er rentabelt. Vi producerer fødevarer til et verdenssamfund, der mangler mad, og vi står for stor valutaindtjening til gavn for hele samfundet. Alligevel føler vi, at situationen er alvorlig.

Storpolitikken i Europa har ødelagt eksporten af svin og mælkeprodukter. Mange landmænd mangler driftskapital, og banker er deres problem. Bankerne og finansstilsynet har ikke interesse for landbrugsproduktion. Tidligere kunne man klare en akut situation med kredit hos grovvareselskabet, de kendte deres landmænd, og var bevidst om det fornuftige i, at holde produktionen i gang.

De store banker har ikke føling med landbrugsdriften på de enkelte gårde, og de føler heller ikke ansvar for landbrugs-erhvervet.

Landbrugene er ikke i krise på grund af dårlig drift, men elendige afregningspriser skubber til landbruget, som på driften er et sundt og godt erhverv.

For alle parter vil det være bedst om dansk landbrug bevarer produktiviteten, så når de regionale stridigheder i Europa er taget af, og situationen igen er blevet holdbar, så er vi parate til at forsyne de gamle markeder. Dansk landbrug skal være klar til at slå til, når markederne åbner, eller vil andre hurtigt sætte sig på "vores" eksportmarkeder.

I dette blad er årsmødeprogrammet og tilmeldingsskemaet. Jeg håber, at så mange som muligt vil møde frem til årsmøde, hvor vi skal tage stilling til Dansk Slægtsgaardsforenings fremtid.

Skal foreningen nedlægges sker det efter to afstemninger, der begge har flertal for nedlæggelsen. En afstemning på årsmødet i år og en til næste år. Stemmes der i år nej til hovedbestyrelsens forslag om ophævelse af foreningen, så bortfalder forslaget.

Peder Mouritsen

Adresseændringer

bedes meddelt foreningens sekretær:

Inger M. Hansen
Svalevej 13, 4440 Mørkøv.
Tlf. 59 27 59 77

Slægtsgårdsarkivet:

Landbrugsmuseet,
Gl. Estrup, Randersvej 4,
8963 Auning,
tlf. 86 48 48 16, fax 86 48 41 82
E-mail:
arkiv@slaegtsgaardsforeningen.dk
Åbningstid: onsdag kl. 11-15.

Der er gratis adgang til arkivet,
når man til billetsalget i porten oplyser,
at man kun skal på arkivet.

Arkiverer:

Else Skovbo Jensen,
Kløvervej 5,
8850 Bjerringbro. Tlf.: 86 68 40 47.

Inge Nissen
Tåsingegade 22 st. tv.,
8200 Århus N.
Tlf: 86 10 43 31 / 23 74 10 37.

Redaktion:

Ole G. Nielsen
Bøgeparken 25 B
4241 Vemmeløv
Tlf. 24 93 34 12
OleGN@mail.tele.dk

Nr. 435 udkommer omkring
den 20. april 2015.

Eftertryk tilladt med kildeangivelse.

Tryk: Jannerup AIS
Ndr. Ringgade 74
4200 Slagelse
Tlf. 58 52 52 22
jannerup@jannerup.dk

Program for årsmødet 2015

Fredag den 29. maj 2015, forturen

- Kl. 9.00 Bussen afgår fra "Rosengaard", Kirkevej 26, Kværkeby, 4100 Ringsted.
Opsamling i Vissenbjerg, Kolding Banegård og efter behov.
Frokost, hvor vi spiser vores medbragte boller i det grønne.
- Kl. 13.00 Gram Slot.
- Kl. 14.30 Kaffe på Gram Slot.
Derefter besøg på Rønhave og Saxgård.
- Kl. 19.00 Middag på Hotel Scandic, Ellegårdvej 27, 6400 Sønderborg.

Lørdag den 30. maj 2015

- Kl. 9.00 Afgang fra Hotel Scandic.
- Kl. 9.30 Besøg hos gårdejer Frode Lehmann, Stensigmose 4, 6310 Broager.
- Kl. 11.00 Catrinesminde Teglværk, Illerstrandvej 7, 6310 Broager.
Efter rundvisning er der frokost.
- Kl. 13.00 Nydambåden.
Formanden for Nydamselskabet fortæller.
- Kl. 15.00 Kaffe på Hotel Scandic.
- Kl. 15.30 Årsmødet åbnes officielt på Hotel Scandic, Ellegårdvej 27, 6400 Sønderborg.
- Kl. 18.30 Festmiddag på Hotel Scandic.

DAGSORDEN FOR ÅRSMØDET:

1. Sang og velkomst.
2. Valg af dirigent og stemmetæller.
3. Formanden, Peder Mouritsen, aflægger beretning, herunder beretning om medlemsbladet.
4. Formanden for Slægtsgårdsarkivet, Anne Lis Ladefoged, aflægger beretning.
5. Beretningerne drøftes.
6. Fremlæggelse af regnskab og budget.
7. Valg af formand.
8. Valg af revisorer.
9. Mødested for årsmødet 2016.
10. Diskussion og afstemning om foreningens fremtid.
Stemmeseddel udleveres ved mødet.
11. Eventuelt.

Søndag den 31. maj 2015

- Kl. 9.00 Gudstjeneste i Vester Sottrup Kirke ved sognepræst Vibeke F.V. Oldenburg, der også fortæller historien om kirken. Vi besøger Mindelunden.
- Kl. 10.30 Besøg hos gårdejer Hans P. Philipsen, Flensborg Landevej 7, 6400 Sønderborg.
- Kl. 11.30 Besøg på Dybbøl Banke.
Flere guider vil vise rundt og fortælle om stedets historie.
- Kl. 14.00 Frokost og kaffe på Alsion, Alsion 2, 6400 Sønderborg.
Peter Duus Andersen vil fortælle om Alsion og Sønderborg.

Der skal på forhånd betales for:

MØDEUDGIFTER

Lørdag

Entre og rundvisning samt frokost på Catrinesminde Teglværk 175 kr.
Eftermiddagskaffe med kage 60 kr.
Festmiddag på Hotel Scandic,
(tre retter, inkl. et glas skænket hvidvin og kaffe) . 406 kr.

Søndag

Entre og rundvisning på Dybbøl Banke 150 kr.
Frokost og kaffe på Alsion i Sønderborg
ekskl. drikkevarer 193 kr.

OVERNATNING.

Der er overnatning på Hotel Scandic, inkl. morgenmad
Dobbeltværelse, fredag-søndag, 1590 kr.
Enkeltværelse, fredag-søndag, 1390 kr.
Dobbeltværelse, lørdag-søndag, 795 kr.
Enkeltværelse lørdag-søndag, 695 kr.

FORTUR, FREDAG.

Der vil blive fortur fra Sjælland med bus.
Buskørslen. ca. 800 kr.
Frokostbolle m.m. og øl/vand kr.
Besøg på Gram inkl. kaffe og kage 100 kr.
Middag på Hotel Scandic (2 retter og kaffe) 277 kr.

Samlet pris, afhængig af deltagerantal, ca. 2.950 kr.
pr. person i dobbeltværelse.
Tillæg for enkeltværelse 595 kr.

AFBUD

Eventuelle afbud meddeles **straks** til Inger M. Hansen, hvis betaling skal undgås.

Forturen

Fredag, den 29. maj – dagen før det officielle årsmøde – byder på nogle flere oplevelser i det sønderjyske.
Turen udgår fra Rosengård ved Ringsted. Vi kører til Jylland og ved rasteplassen Hylkedal efter Kolding er det tid til frokost. Der serveres frokostboller.

Kl. 13.00 ankommer vi til Gram, hvor vi vises rundt i slot og have. Besøget slutter med kaffe.
Turen fortsætter til Kær – halvøen på Als, der ligger nord for Sønderborg. Først ser vi den gamle herre-, domæne- og forsøgsgård Rønhave, hvor ejer Hans Iversen fortæller. Videre til Saxgaard, hvor Jacob og Helmer Sander Larsen fortæller.
På et tidspunkt ankommer vi til hotellet, og kl. 19.00 venter middagen.

Medlemmer, der ønsker at køre selv og deltage helt eller delvist i eftermiddagens program, noterer det på tilmeldingsskemaet side 15.

Pris se ovenfor.

Rønhave

Rønhave med voldsted, hovedbygning og avlslænger.

På halvøen Kær ved Sønderborg ligger den gamle hovedgård Rønhave, der senere blev en domænegård og efter grænsedragningen i 1920 blev den forsøgsgård. Rønhave besøges på forturen, hvor ejeren, Hans Iversen, Vranglandgård, fortæller om sin anvendelse af gårdens store og betydelige bygningsmasse.

Historisk oversigt

På Ulkebøl lokalarkiv arbejder bl. a. Helmer Sander-Larsen meget med historien om gårdene i sognet, og derfra er denne beretning hentet:

Rønhave er en tidligere adelsgård, der første gang er nævnt i 1300-tallet. I et par århundreder ejes herregården af adelsslægten Holck. Den gamle sønderjyske slægt overtog senere herregården Nygård ved Nyborg, og af den oprettedes baroniet Holckenhavn i 1672.

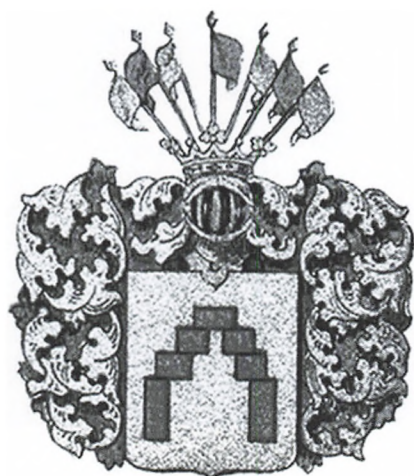
Af Holckernes borg på Als er nu kun det store voldanlæg tilbage. Den nuværende hovedbygning er opført i krigsåret 1864 og avlsbygningerne er fra 1900-tallet.

I 1590 købes Rønhave af Hans den Yngre, Christian den Tredjes søn, der som hertug tildeles sit eget lille hertugdømme med hovedsæde i Sønderborg. Hertugen bliver en

energisk godssamler. Efterkommere af hertug Hans, de augustenburgske hertuger, tilkendes i 1764 bl.a. alt gods i Als Sønderherred, herunder Rønhave og Sønderborg Ladegård. Den sidste hertug må aflevere sit gods til den danske stat og forlade landet efter første slesvigske krig, og den danske stat overtog Rønhave, som den i 1855 solgte til bogtrykker J. C. Berlings enke. Tilliggendet var på 527 tdr. land. Fire år efter solgte hun til svigersønnen orlogskaptajn Chr. H. Møller. Den 14. april 1864 brændte Rønhave, antændt af en tysk granat. Inden jul 1864 var det meste af gården genopført. I den nye stald var der plads til 150 malkekøer. I 1866 blev gården købt af Otto Schwertfeger fra Tyskland og i 1904 overgik gården til tysk domæneforvaltning. Efter genforeningen udstyckes det meste af jorden til 27 statshusmandsbrug. Selve gården med en restparcel bliver forsøgsgård for planteavl. I 2003 købes Rønhave af Hans Iversen, Vranglandgård.

Holckernes Rønhave

Adelsslægten Holck ejede Rønhave fra 1300-tallet og indtil året 1589. De store voldgrave omkring gården bekræfter også, at her ligger noget mere end en almindelig bonde-

gård. Ifølge J.P. Trap (1864) var Rønhave ”i gamle dage en fast borg”.

I 1315 finder vi det først kendte familiemedlem, Johan Holck til Rønhave. De efterfølgende Holcker hedder Godske, Detlev og Bertel. Bertel Holck (død 1535) har i 1523, få år før reformationens indførelse i hertugdømmerne, ønsket at sikre fremtiden og indtægt for sin søn Henrik hjemme i Ulkebøl Sogn. Det lykkes for ham så godt, at sønnen i en alder af kun 18 år af selveste pave Hadrian den Sjette får løfte om rådighedsretten til sognekirkerne i Sønderborg og Ulkebøl, mod at han lader sig præstevie indenfor de næste syv år! Det kommer ikke til at gå, som fader og pavemagt ønsker, Henrik bliver fem år efter indskrevet ved universitetet i Wittenberg, hvor han kommer i kontakt med kredsen omkring Martin Luther – og herefter er han tabt for den katolske kirke. Som godsejer hjemme i Danmark gør Henrik imidlertid en betydelig indsats for sit hjemsogns kirke, der nu er blevet reformeret. For det første skænker han kirken et orgel, for en landsbykirke i disse tider et ganske sjældent udstyr. Dertil i 1547 en fornemt udskåret prædikestol, et helt nødvendigt møbel i den nye evangeliske kirke. Prædikestolen, der ikke eksisterer mere, er nævnt i en præsteindberetning fra 1755, der citerer indskriften med giverparrets navne...Hinrik Holk to Rönhave und frow Magdalene. At Henrik Holck også skulle have skænket kirken dens mest værdifulde inventar, en fornem nederlandsk altertavle fra 1500-tallet er en spændende teori, der dog aldrig er blevet dokumenteret. Ved ægteskabet med Magdalene, født Reventlow bliver Henrik Holck ejer til meget gods, bl.a. på Fyn og han bliver i øvrigt udnævnt til noget så prominent som statssekretær hos kongerne Frederik 1. og Christian 3. Da Henrik dør i 1579, driver hustruen Rønhave videre, og i 1589 sælges gården til Hans Blome, en lavadelig godsejer på Als, der året efter sælger den videre til Hertug Hans. Slægten Holck forlægger sine aktiviteter til kongeriget. Henrik Holcks yngste søn, Christian bliver stamfader til den nulevende friherrelinje af slægten.

Hertug Hans og hans rige

Den danske kongesøn Hans den Yngre (1545-1622) bliver hertug med hovedsæde på Sønderborg Slot og får af kongen tildelt eget hertugdømme bestående af landområder i Holsten, Angel, Als-Sundeved og Ærø. Hans får aldrig den politiske magtstilling i hertugdømmerne, som han drømmer om, men til gengæld bliver han storgodsejer og bygherre af prægtige bygninger som Glücksborg Slot, Østerholm ved Nørreskov samt kirker i Sønderborg og på Kegnæs. Hertug Hans er meget effektiv som godssamler, og det lykkes ham på kort tid at udkøbe næsten samtlige adelige

i Als-Sundeved, herunder som nævnt familien Holck på Rønhave. Sønderborgs to mindre ladegårde samles til en stor avlsgård for slottet. Rønhave og Sønderborg Ladegård er begge i Ulkebøl Sogn og drives af forpagtere og ved hjælp af områdets hoveripligtige bønder. Alle driftsenheder i sognet er underlagt disse to hovedgårde. Jorden til den nedlagte landsby Skovhuse lægges til Rønhave.

Naturprojekter ved Alssund

På Rønhaves Vestermark ved sundet ligger den inddæmmede fjordarm, Kær Vig. På den anden side af Alssund ligger Sandbjerg Møllesø, der udfylder en dal. Set på kortet forekommer de to dale at være en sammenhængende tunneldal, der går på tværs af Alssund. I dette landskab har Hertug Hans demonstreret sin virketrang ved at gennemføre to af Danmarkshistoriens tidligste inddæmningsprojekter. Anlægget på Sundevedsiden er enormt, og resterne af det er meget synlige i dag. Med en syv meter dyb og 400 meter lang kanal blev Snogbækkens vand omledt til Møllesøen, der blev afskåret fra sundet med en seks meter høj dæmning, hvor vejen også i dag føres over til Sandbjerg Slot. På Alssiden er Kær Vigs inddæmning formentlig tænkt som et landvindingsprojekt, også sat i værk af Hertug Hans. Den nuværende dæmning er dog fra slutningen af 1800-tallet. På Henrik Offendorffs landkort fra 1655 ses vigen som en sø, der er opdelt i to bassiner med den oprindelige dæmning ud mod sundet og en landtange, der ifølge traditionen har ført en vej over søen. Rønhaves bygning er tegnet som et vinkelanlæg med en halvcirkelformet voldgrav mod vest. 'Videnskabernes kort' fra slutningen af 1700-tallet viser, at dæmningen nu er gennembrudt, og at landtangen med vejføring er oversvømmet. På et senere kort er vigen helt åben ud til Alssund. Kær Vigs nuværende dæmning er bygget herefter, formentlig en gang efter Otto Schwertfegers køb af Rønhave i 1866. På tyske kort efter år 1900 viser signaturen den nye dæmning og vigen som sumpet areal.

Den før nævnte vej, der er ført over Kær Vig, har sikkert været Rønhaves køre- og ridesti til købstaden. Vejen, der var lagt uden om Kær og Hestehave, var ikke åben for den almindelige befolkning, der skulle anvende borgvejene mellem de gamle landsbyer og Sønderborg. Det er veje, som vi i dag kalder Borrevej, som Borrevej i Sundsmark eller Midtborrevej i Kær. I vor tid har man undtagelsesvis i stavning holdt sig til den dialektiske udtale af borg. I 1936 har museet afdækket brolagte dele af Rønhaves køre- og ridesti.

Det sønderborgske hertughus går konkurs i 1667, og herefter er Sønderborg Slot og Ladegård samt Rønhave gods kronens ejendom. På den tid menes den gamle hovedbygning til Rønhave at være revet ned. Rønhave blev som kongelig ejendom ikke drevet så intensivt som under hertugerne. Det passede kongens bønder godt, og der blev endda mulighed for at købe sig fri for hoveri.

Augustenborgerne

I 1600-tallet rykkede sønderborghertugernes arvtagere, augustenborgerne frem. Det augustenborgske godsdistrikt blev med tiden den største private godsbesiddelse i Slesvig. Hertug Chr. August 1., der stod i et nært forhold til det danske kongehus, fik i 1746 for livstid tilkendt ejendommene Sønderborg Slot og Ladegård samt Rønhave. Ved et større mageskifte med kronen i 1764 blev disse ejendomme samt flere andre store gårde i Als Søndre Herred endeligt tilkendt det augustenborgske hus ved Hertug Christian Fredrik 1. som evig ejendom.

Fra året 1781 læser vi i 'Pontoppidans danske Atlas' om Rønhaves tilstand:

”Rønhave, eller skjønt uretellig, Rønhof, i Ulkebüll Sogn, har smukke og vel vedligeholdte Ind- og Udbygninger, og er omringet med en Grav, hvorover dog Vindebroen ey er ved Magt. Fiskerie er her intet, og kun liden Høeavling, men Gaardens Jorder, som ere deelte i 10 Kobler ere ellers meget frugtbare. Hollænderiet bestaaer af 80 til 90 Køer. Paa Gaardens Grund ere smukke Eege- og Bøgeskove, samt Fredsskove til nye Anvext.”

Kobbelbrug og hollænderi

Rønhave omlægges meget tidligt efter holstensk forbillede til kobbeldrift. Dette dyrkningssystem inddelte hovmarkerne i kobler, det vil sige i et antal indhegnede markstykker, der dyrkedes i vekseldrift. Græsningsarealer og overdrev blev inddraget og dyrkningen gjort mere effektiv.

Rønhave havde fra 1726 et såkaldt hollænderi med 60-80 malkekøer. Fra 1600-tallet specialiserede de store gårde i Holsten sig i korn- og kvægavl. Kvægavlen var ofte et selvstændigt brug med eget mejeri og en forpagter, en ”hollænder”, der stod for driften. Landbrugsudviklingen i Slesvig-Holsten blev et forbillede for nabolandene.

Rønhave blev drevet med forpagter. I 1811 havde Samuel Georg Chr. Meyer forpagtet gården for en periode på 24 år. Da han døde før periodens udløb, overtog Meyers enke selv forpagtningen med A. Dieck som forvalter. Denne overtog senere forpagtningen og beholdt den i tiden efter 1852, da gården var overtaget af den danske stat.

Konfiskation og salg til private

Rønhave overtages af den danske stat i 1852 efter afslutningen af ”Treårskrigen” mod den slesvig-holstenske oprørsbevægelse. Hertug August den Anden må opgive sit slesvigske gods og flygte ud af landet. Tre år senere, i 1855 ønsker staten at sælge Rønhave ved auktion.

Dokumentet ”Extract af Auctions-conditionerne til Auctionen over Rønhavs Hovedgaard på Als” fastlægger betingelser ved overtagelse af gården og en beskrivelse af bygninger, jord, inventar mm. anno 1855.

Hovedgårdens 497 tdr. land samt 29½ tdr. land i Ulkebøldam. Syv marker af 350 tdr. land samt ”Folekobbelmarken”.

Desuden nævnes: Hauger med deriværende Frugttræer ... Besætningen af Køer, Heste, Sviin, Æsler og Inventariedeale ...Sædekorn og Foderkorn samt Kløver ... Gjødning, Straa og Foder...

Fritstående bøge- og egetræer går ikke med i handelen og vil ” i løbet af 5 Aar ...blive fældede og bortsolgte. Desuden er strøskovene, skovfogedstedet mm. ligeledes

Kjøberens uvedkommende.

Det noteres at: Boelsmandshoveriet in natura ophører til 1. Mai 1855, og Vederlaget herfor er Kjøberens uvedkommende. Der skal betales et vist beløb for 95 dages 'Kaadner-Headeri, saafremt det ikke inden 1. Mai bliver hævet.” Disse sidste bemærkninger relaterer sig til lovændring af 1855, der ophæver den sidste del af hoveripligten for bøndergårdene under Rønhave i Ulkebøl, Nørremark og Kær. Som afløsning, dvs. modydelse aftales en 25-årig afdragsordning.

Det er Sophie Hedevig Berling, enke efter bogtrykker Johan Chr. Berling, København, der køber Rønhave ved auktionen i 1855. Enkefru Berlings søn havde længe været forlovet med Louise Rasmussen, den senere grevinde Danner, men fru Berling nægtede parret at gifte sig, før hun havde fået sin datter godt anbragt. Frøken Berling bliver godt gift med orlogskaptajn Chr. H. Møller, og parret overtager Rønhave efter fru Berlings død i 1859. Men da er grevinde Danner for længst gift med Frederik den Syvende.

Rønhave som krigsskueplads

Efter Rønhaves salg på auktion i 1855, blev Hermann von Rosen ansat som bestyrer. Von Rosens bror, major S.L.C. von Rosen faldt ved Dybbøl sammen med generalmajor du Plat. Du Plat har efterladt sig interessante notater bl. a. om de danske hærstyrkers indkvartering på Rønhave i februar 1864. Vi får samtidigt et indtryk af gårdens store folkehold. I februar 1864 indkvarteres 100 mand på gården, og der oprettes her en telegrafstation.

Du Plat skriver 10. 2. 1864: Familien, samt mejserske, husjomfru og pigerne blev rykket sammen i huset, så der blev plads til officererne. En dygtig mejserske passede mejeriet og 150 malkekøer. Husjomfru, kokkepige, stuepige, barnepige, seks mejeripiger samt seksten mandlige tjenestefolk var på kost.

Den 10. april begynder harvningen på gårdens mark med elleve spand heste, men en tysk granat springer lige bag hestene, og såningen udsættes i 10 dage. Den 13. april flygter alle ansatte fra Rønhave, og de 150 køer bliver sat ind hos naboer og bekendte. Næste dag brænder det på Rønhave. Store røgskyer stiger op, efter at en tysk granat har antændt laden. Efter få timer er den smukke, nyopbyggede gård brændt ned til soklen, kun bryghuset står tilbage.

Preussisk tid

Orlogskaptajn Chr. Møller går efter krigen hurtigt i gang med genopbygning, allerede i juli 1864 rykker håndværkerne ind. Inden jul flyttes der ind i den nye hovedbygning, der er bygget op på de gamle grundmure og derfor

har meget lighed med den gamle bygning. Faldne danske soldater, der er fundet flere steder på gårdens marker begravnes bag Rønhaves skov i en fællesgrav, som bliver indhegnet med kraftige egestolper. Gårdens bestyrer, Hermann von Rosen rejser, formentlig i 1864 og meget mod sin vilje, fra Rønhave og bosætter sig i Skåne. I 1866 sælger kaptajn Møller Rønhave til Otto Schwertfeger.

I årene 1896-1916 køber den tyske stat en række nordslesvigske gårde og opretter "statsdomæner", dvs. store gårde, der ofte drives af indvandrende tyske forpagtere. De 36 domænegårde, der oprettes i Nordslesvig, er et led i styrkelsen af tyskheden ved rigets nye nordgrænse.

Rønhave, der bliver den dyreste af alle gårde, købes i 1904 af den preussiske domæneforvaltning. Efter ejeren, Otto Schwertfegers død i 1898 sælger enken, Lisette, født Feddersen i 1904 Rønhave til domæneforvaltningen. Parrets søn, Otto Theodor Schwertfeger ansættes som gårdens domæneforpagter. Der bygges nye avlsbygninger i 1909.

Genforening og husmandskoloni

Efter genforeningen opstår debatten om den fremtidige anvendelse af de tidligere tyske domænegårde. Husmandsbevægelsen er opstået i Danmark omkring 1900, og i 1920-erne følger omfattende udstykninger af store godsers jord til de såkaldte statshusmandsbrug. Den danske stat overtager ved genforeningen tre herregårde på Als: Augustenborg, Kegnæsgård og Rønhave, og statshusmandskolonierne bliver særligt dominerende på øen.

Den danske stat overtager Rønhave i 1920. Udstykning af Rønhaves herregårdsmarker begynder i marts 1925. "Rønhave-kolonien" oprettes 1925-26 med 27 husmandsbrug, der hver får tillagt ca. seks ha jord. Rønhave gods er dermed reduceret fra 450 til ca. 85 ha. 23 ha stilles til rådighed for Statens Planteavlsforsøg. I 1924 ansættes Jørgen Lorentzen som bestyrer på den nu danske domænegård – fra 1925 til 1949 som forpagter. Forpagter Schwertfeger, der ønskede at forsætte i sin stilling, havde i 1919 fået sin kontrakt forlænget for perioden 1922-40. Den danske domæneforvaltning accepterer ikke dette, og sagen går til højesteret. Her taber Schwertfeger sagen og må endda ved sin fratrædelse betale 40.000 kr. til den danske stat for dårlig pasning af jord og bygninger. Herregårdslandskabet på Kær Halvø forsvinder nu, bortset fra den yderste mark på Arnkilsøre, der havde været græsmark for den store besætning af malkekvæg. Arealet bliver fredet i 1924 og udlægges til fælles græsareal og som skydebane for militæret.

Forsøgsstation

Frugtavlsudvalget udtaler i 1925, at en planlagt iagttagelsesplantning ikke bør placeres i Brøndbyvester ved København, men på Rønhave. Forsøgsstation Rønhave oprettes i 1933.

1935 brænder avlsgården med undtagelse af laden fra 1909. Der sker genopbygning af stalde og lade i nord og øst. Gulstensbygningerne minder om de gamle trempellader. I 1949 dør forpagter Lorentzen. Rønhave overtages af landbrugsministeriet i 1950, og planteavlsforsøgene lægges under Blangstedgård ved Odense. I 1967 udskilles Rønhave fra Blangstedgård og får status som forsøgsgård med korn dyrkning og sædskifte som specialer og med forstander Hans M. Jepsen som forstander. Kvægbesætningen sættes ud i 1968. Hovedbygningen bliver 1968-69 ombygget og indrettet med lederbolig, kontorer, arkiver, medarbejderlej-

lighed, frokostur osv. I Blangstedperioden var der plantet forskellige frugttræer til afprøvningsforsøg, men da der er behov for øget areal til forsøg med landbrugsplanter, bliver de sidste frugttræer fældet sidst i 1970-erne.

Forsøgsplantningens resultater offentliggøres i Statens Planteavlsforsøg egne tidsskrifter og anvendes både videnskabeligt og efter rådgivningstjenestens behov. Gennem 1980-erne stilles Statens Planteavlsforsøg over for stigende krav om besparelser, effektivisering, privatisering og internationalisering. Resultatet bliver indførelse af en ny ledelsesstruktur i 1990, hvorefter institutionen ledes af en bestyrelse og direktion med diverse underfunktioner. Besparelseskrav nedlægger forsøgsstationen endeligt i 2003.

Rønhave i dag

Bygninger og de 60 ha jord sælges i 2003 til Hans Iversen, Vranglandgård, der indleder en istandsættelse af bygninger og park. Lokale kræfter indretter i 2004 Rønhave Museum på kornloftet i 1909-laden. Museet viser udstillinger om Rønhave, forsøgsstationen, landbrug, skole mv.

I 2011 ændres de gamle karlekamre og kontorer i Rønhaves stuehus til otte miniferielejligheder med eget køkken og badeværelse og mulighed for at få morgenmad.

I 2013 blev der indrettet butik med gaveartikler i et lokale i driftsbygningerne.

I 2014 blev der indrettet slagterbutik i nogle lokaler i driftsbygningerne.

I 2015 arbejder der to personer med ferielejligheder og butik og tre i slagterbutikken.

Hele familien er involveret i Rønhave.

Rønhaves 60 ha og Vranglandgårdens 91 ha drives under et. Der er 5 ammekøer og en produktion af 7.500 slagtesvin årligt.

Rønhaves store park, der afgrænses af voldgraven, har mange gamle og sjældne træer. Parken er gennem tiderne anvendt til møder. Partiet Venstre har i nogle år holdt grundlovmøde i parken, med Hans Iversens velsignelse. Voldgraven, der formentlig er anlagt i 1500-tallet, er et tinglyst, fredet fortidsminde. I 1989 gav Skov- og Naturstyrelsen tilladelse til oprensning af gravene. I de følgende to år blev voldgraven rensed op og kloaksystemet renoveret, så overfladevand ledes til voldgraven, mens spildevandet går til kommunens rensningsanlæg. Fem karper, der er skaffet hos slotsforvalteren ved Gråsten Slot, er sat i vandet, og i dag vrimler det med karper. En svanefamilie har fået ællinger i voldgraven og fiskehejrer er også faste gæster.

Hovedbygningen er opført i 1864. Den bevaringsværdige, 525 kvadratmeter store hovedbygning er i dag indrettet med 8 ferielejligheder og 2 udlejningslejligheder.

Vranglandgård

Af Helmer Sander-Larsen.

Vranglandgård 1947

Vranglandgård matr. nr. 12 Ulkebøl, Ulkebøl sogn har siden 1734 været i familiens eje. Den nuværende ejer, Hans Iversen overtog gården i 1982 og i 2003 købte han Rønhave, og de to gårde drives under et. Vranglandgårdens areal er i dag på 91,2640 ha.

Før udskiftningen lå ejendommen på toften øst for præstegården i Ulkebøl. Denne toft hører til ejendommen Bjørnemosen 3. Det er muligt, at der i denne ret store bindingsværkslænge på denne adresse er en rest af den gamle gård.

Den nye gård, der bygges 1795 efter udflytning til Nørre-mark er en regulær firlænget gård, et anlæg, der ikke er så almindeligt på Als, som det er nord for Kongeåen.

Fra 1794 til 1817 hed gården "Stensgård", så fik den navn efter lokaliteten "Wranglandhoy" til "Vranglandgård".

Fra 1734 og til i dag har gården, både da den lå i Ulkebøl og siden i Nørre-mark været nedarvet i samme familie. I de første 100 år er familienavnet Brock. 1832 giftes den første Iversen ind i Brock-familien, og fra 1857 har alle ejere heddet Iversen.

De oprindelige avlsbygninger er ombyggede eller fjernet

Ejere:

16 ? -1688 Thomas Matzen

1688-1721 Hans Clausen

1721-1723 Maren Clausen

1723-1734 Chresten Hansen (ca.1690-1734) gift 1723 med Cathrine Claudatter Hartwigsen (1696-1742). De fik 6 børn.

1734-1759 enken Cathrine Claudatter Hartwigsen gift 2.gang efter 1734 med Jens Christensen Brock (1694-1761). De fik 2 børn. Jens Christensen Brock blev gift 2. gang efter 1742 med Anna Petersdatter fra Spang (1701-1778). De fik 1 barn.

1759-1793 sønnen Hans Christensen Hansen Brock (1723-1799) gift 1757 med Karen Madsdatter (1731-1805) fra Stensgaard. De fik 9 børn.

1793 -1817 sønnen Christen Hansen Brock (1758-1817) gift 1793 med Anne Marie Petersdatter fra Stensgaard, Hørup (1774-1845). De fik 8 børn.

1817 1822 enken Anne Marie Brock

1822 1832 sønnen Hans Christensen Brock (1796-1832) gift 1822 med Marie Nielsdatter fra Bokegegaard (1794-1827). De fik 3 børn. Gift 2.gang 1827 med Marie Catrine Ohlsen fra Vollerup (1804-1871). De fik 2 børn.

1832 -1854 enken Marie Katrine Brock gift 2.gang 1833 med Nicolai Nicolaisen Iversen fra Asserballe (1807-1881). De fik 7 børn.

Gift 2. gang 1872 med Anne Catharine Lassen fra Hørup (1819-1899). Ingen børn.

Nicolai havde et barn født 1840 sammen med Anne Margrethe Petersen Tagsen fra Mølby.

1854-1857 sønnen Christian Hansen Brock (1830-1856) gift 1854 med Marie Christensen Clausen fra Kær (1830-1856). De døde begge af svindsot.

1857-1896 halvbroderen Hans Iversen (1844-1924) gift 1866 med Marie Kristine Hansen fra Roigaard (1843-1926). De fik 10 børn. Hans kone Marie Kristine havde penge med hjemmefra til et nyt stuehus.

Så i 1876 bygger Hans Iversen det nye stuehus med frontispice og svungne gavle. Stuehuset står endnu.

Han gik tidligt på aftægt og beskæftigede sig derefter som handelsmand. Da han havde været udsat for en ulykke med et hestekøretøj var han blevet døv og derfor havde han svigerdatterens datter fra første ægteskab, Mette, med sig, når han kørte rundt.

1896-1948 sønnen Hans Iversen (1868-1948) gift 1896 med enke Ingeborg Catrine Boisen fra Løjt (1870-1900). De fik 3 børn. Gift 2. gang 1904 med Catrine Marie Berthelsen fra Uge (1878-1948). De fik 8 børn.

Hans Iversen var med i bestyrelsen for Alsisk Frøavl, som blev startet i 1910. Før det tyske økonomiske kollaps havde han penge til at købe en gård mere. I 30'erne spurgte han sin kone Cathrine, om de skulle sælge for økonomien hang ikke sammen. Cathrine syntes, at de skulle prøve et år mere og udviklingen vendte, og de fortsatte. Så stor var forandringen på mindre end 10 år.

Sønnerne Jes og Chresten Iversen var forpagtere 1938-1939. Jes Iversen fortsatte forpagtningen 1939-1948.

1948-1975 sønnen Jes Iversen (1909-1993) gift 1948 med Inga Hansen Schmidt fra Klakring, Vejle (1925-2013) døde på Vibækgård. De fik 3 børn. Efter Jes Iversens overtagelse af gården i 1948 begynder modernisering af avlsbygningerne,

I 1950 rev de den gamle kostald og hestestald ned og byggede nyt. Der var forberedt til karlekamre oven på hestestalden.

I 1951 byggede de svinestalden om.

I 1952 lagde de centralvarme ind i stuehuset.

I 1953 rev de aftægtshuset ned og byggede ny medhjælperbolig til en gift fodermester, 2 karlekamre og et kammer til kontrolassistenten.

I 1954 blev en gammel svinestald revet ned og der blev bygget maskinhus.

I 1955 betalte de restgælden fra byggeriet tilbage.

Det viser, at tiderne i landbruget var gode på det tidspunkt, og han fortalte, at han også var heldig i de år og fik mange kviekalve, som kunne sælges til gode priser.

Kostalden brænder i 1964 ved en pyromanbrand.

Besætning i 1937: 25 RDM malkekøer, 25 ungdyr, 15 søer der leverer 200 slagtesvin årligt, 100 høns og 6 heste.

Sidst i 70'erne blev kostald og svinestald på Vranglandgård ændret, så besætningen blev udvidet fra 35 til 52 køer. Jes Iversen var en meget dygtig landmand, og gården blev udnævnt til et mønsterlandbrug. Gennem 50'erne og første halvdel af 60'erne lagde mange landboforeninger deres sommerudflugter forbi Vranglandgård.

I en periode sad Jes i mejeribestyrelsen, men hans store interesse var mark og stald og familien. I 1948 købte han en Fordson traktor, men den sidste hest kom først væk omkring 1960. De sidste år i 50'erne og begyndelsen af 60'erne kom en broder og høstede hveden med sin mejetærsker, sprøjtede markerne og læssede roetoppene på vognene. Efterhånden købtes mejetærsker, marksprøjte og en "Kampmann" til at toppe roer af med.

I 1968 blev en del af gårdens bedste arealer eksproprieret til lufthavnen, men med jord fra nabogården Veesebæk beholdt gården sit oprindelige areal. I 1970 købtes så Vibækgård på 28 ha, som blev lagt ind til Vranglandgård. Stuehuset blev brugt, som aftægtsbolig af Inga og Jes.

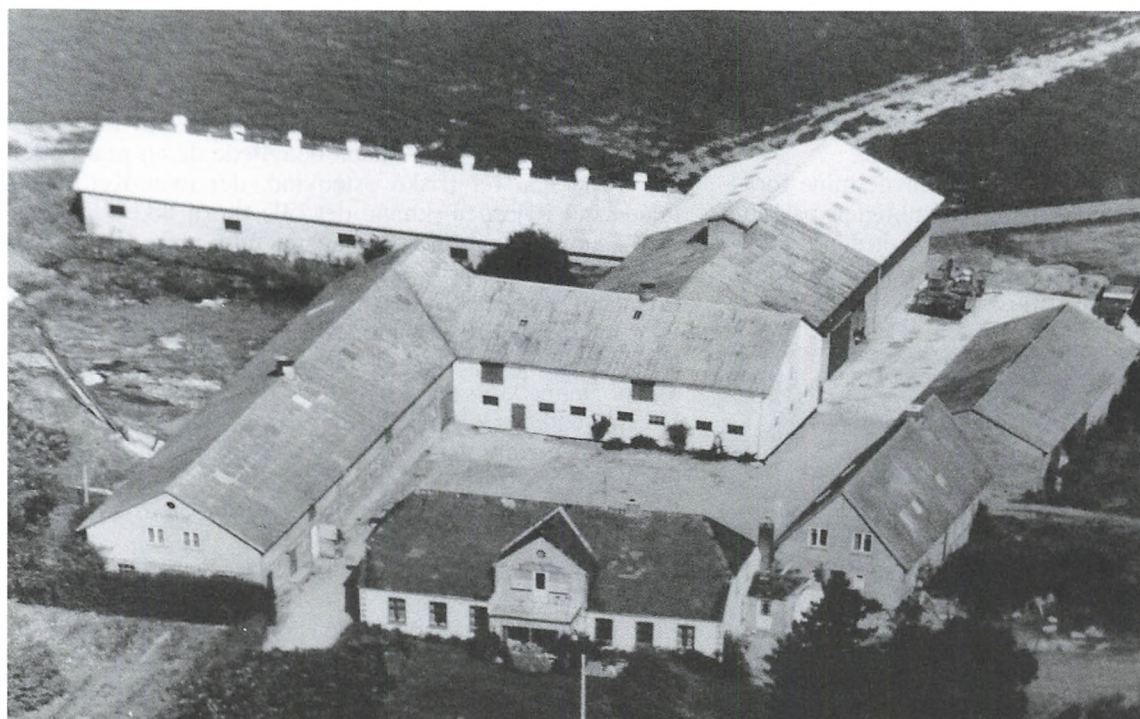
Inga sad i nogle år i skolenævnet ved Kær skole og senere i skolekommissionen ved Ulkebøl skole. I en årrække var hun i bestyrelsen for Sydals Husholdningsforening.

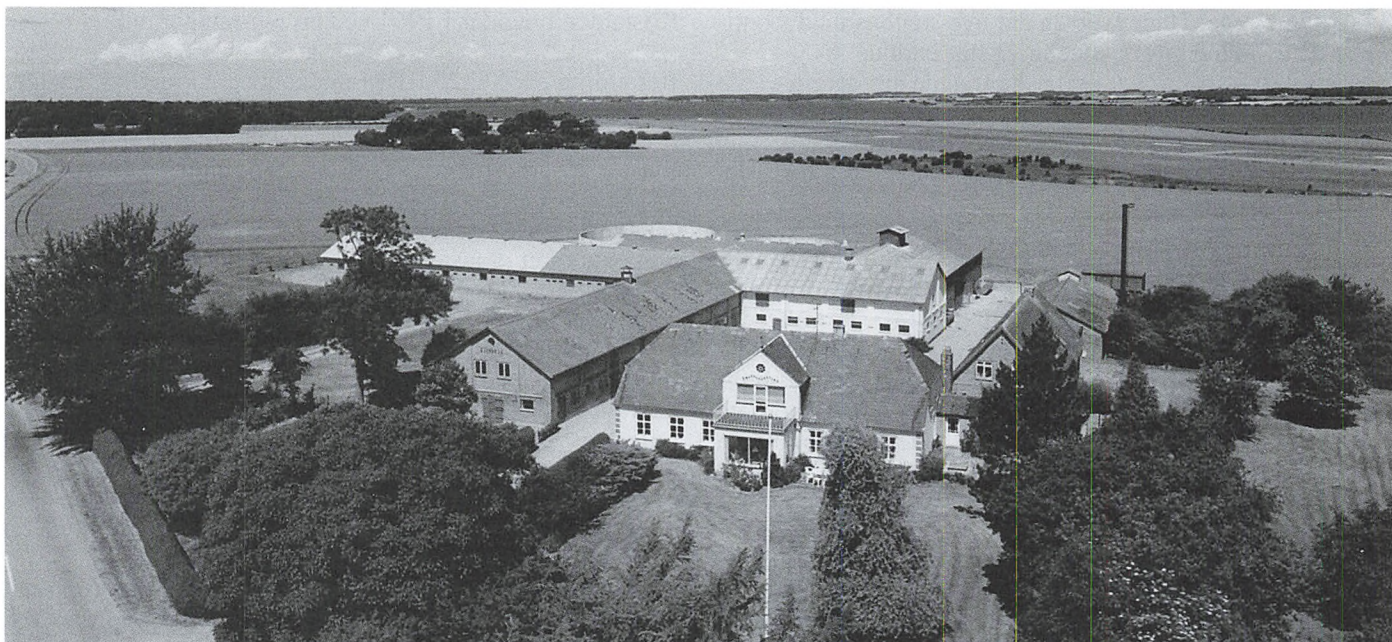
Efter 50 år er ejendommen en typisk moderne svinegård.

1975-1982 Jes og Inga Iversen og sønnen Hans Iversen. Gården drives i et fællesskab mellem forældre og søn, indtil Hans og Marianne bliver gift. De flytter ind på Vranglandgård, og forældrene hen på Vibækgård.

1982- sønnen Hans Iversen (1949) gift 1982 med Marianne Johansen fra Felsted (1949). De fik 2 børn. Hans er 13. generation på gården.

I 1986 blev køerne sat ud, da besætningen enten skulle forøges væsentligt eller afvikles. 1978 var der blevet bygget 500 stipladser til svin 30-100 kg. I 1986, 1989 og først i 90'erne blev der udvidet til i alt 2000 stipladser.

Vranglandgård 1992

I 1988 købes "Villinghøj" på 13 ha og lægges ind under Vranglandgård.

Stuehuset lejes ud.

Rønhave købes i 2003, både stuehus og driftsbygninger lejet ud.

Produktionen i 2014 er på 5 ammekøer og en produktion af 7.500 slagtesvin årligt.

Hans Iversen har meget aktiv indend for landboungdom, landboforeningen og andelsbevægelsen i mange år. Lige som sin far, driver han et godt landbrug.

Marianne Iversen har været i gymnastikudvalget for UIU og i skolenævnet i Ulkebøl Skole.

Hans Iversen fortæller:

De ældre i familien har fortalt mig, at min tipoldefar stod og kiggede ud ad vinduet i aftægtshuset på gården den 29. juni 1864. Han kunne se, hvordan de danske soldater kæmpede mod den tyske overmagt. Pludselig kom en kanonkugle flyvende ind gennem vinduet lige forbi ham og ramte muren ved kakkelovnen. Min mor mener at kunne huske, at hun har set mærket i muren, hvor den ramte.

I 1953, da aftægtshuset blev revet ned, havde mine forældre regnet med, at de kunne finde kanonkuglen på loftet i den gamle stråttækkede bygning men fandt den ikke. Vi har mange gange snakket om, hvorfor den ikke var blevet gemt, da den jo havde en historie.

Vindfløjen med granatkuglen, der 29. juni 1864 ramte gårdens aftægtshus.

I sommeren 2010 ønskede vi at renovere lidt på stuehuset, og i den forbindelse ville vi tage vejrhanen ned, så den kunne blive istandsat og malet. Vejrhanen havde siddet der siden huset blev bygget i 1876. Under nedtagningen mærkede jeg, at vejrhanen var forholdsvis tung. Straks vi fik den vendt, kunne vi se, at den runde kugle, som vi troede var lavet af blik, i virkeligheden var en granatkugle. Hullet, hvor krudtet skulle fylde i var intakt, og jeg tog den med ud på Sønderborg slot, hvor de konstaterede, at den var ægte. Nu forstår vi, hvorfor kuglen ikke kunne findes på loftet. Mine forældre kunne ikke have fundet et bedre sted at gemme den for eftertiden.

En artikel afskrevet fra avisen

Et tragisk ulykkestilfælde indtraf på Augustenborg Fjord i går eftermiddags.

Forpagter Christen Iwersen fra Stolbro ville sammen med sin kone besøge sine forældre, der boede i Ulkebølskov (Handelsmand på aftægt Hans Iwersen Vranglandgaard). De ville dertil benytte en større sejlbåd, som lå ude på fjorden. Til turen ud til båden benyttede de en pram uden køl. Mod den ret friske østenvind, der over Kettingnor fejede ind i fjorden, kunne det lille fartøj ikke klare sig. Den kæntrede, og de to passagerer faldt i vandet, der her var ca. 2 meter dybt.

En mand, der fra Stolbrostrand havde iagttaget uheldet, ville løbe efter hjælp, men den eneste båd, der lå der, var låst med en kæde; så løb han hen til landsbyen for at hente hjælp. Denne kom dog for sent.

Iwersen og hans kone druknede. Ligene kunne bjerges. Fru Iwersen stod opret i vandet, hvor hendes hoved befandt lige under vandoverfladen.

De forulykkede var unge folk på omkring 30 år havde kun været gift godt et halvt år.

Ulykken fandt sted under 100 meter var kysten. Iwersen ur blevet stående kl. 4.10

Christen Iwersen var søn af Hans og Marie Christine Iwersen, Vranglandgård. 1857-1896.

Christen var gift med Margrethe Christine Petersen fra Egen.

Ulykken skete den 16. maj 1910. De blev gift den 23. februar 1910.

Regimentshunden Flora

Torben Christian Larsen, Krogsbøllegård er kendt af Slægtsgårdsbladets læsere for sine beretninger om personer i hans familie, som har været udsat for specielle oplevelser. Bl. a. historien om korporal Niels Jeppesen og den gamle dug, der var gengivet i nr. 411. Torben Christian Larsen har bidraget til filmen 1864 med sine beretninger, og dugen er også med.

I juleposten fulgte beretningen om regimentshunden Flora, som bringes her:

Takket være bøgerne og filmserien om 1864 er der i disse år megen fokus på Danmarkshistorien. Det kan nærmest lyde som om man fejrer 150 året for Danmarks nederlag, jeg syntes mere man skulle markere, at det er et sørgelige tab af en del af Danmark, samt at så mange soldater døde på forskellig vis.

I samme stund har der også været skrevet om diverse soldaterskæbner, heraf har jeg selv leveret et par, om Menig Peter Olsen der blev såret ved bombardementet af Sønderborg Rådhus den 6. april, han døde på Augustenborg Lazaret den 1. Maj. En anden sørgelig historie var min slægtning Menig Hans Peter Hansen fra Vester Broby ved Sorø, som af en rig gårdmand blev købt som stiller for hans søn. Hans Peter fik en pose penge, det blev ham dyre lærepenge, idet han betalte med det dyrebarest man har - livet. Den 18. april faldt han for fjendens kugle, og blev af fjenden begravet i en massegrav på Dybbøl Banke. Da han aldrig kom hjem, satte man en mindeplade med hans navn på inde i Vester Broby Kirke, som kan ses den dag i dag. Mere munter og heldig var en anden af mine slægtninge Korporal Niels Jeppesen (ham med Damaskdugen). Niels kom hjem uden fysiske mén og fik et langt liv som først fik ende i 1926 i Nr. Aaby.

En af de mere udsædvanlige beretninger jeg har, er om en hund, som man i dette tilfælde kan kalde trofast ud over det sædvanlige. Det drejer sig om Flora og dens herre Thomas.

I Aalborg by boede Thomas Svendsen Thomsen, han var født i byen i 1839, og levede hele livet i Aalborg. Da han blev indkaldt til militærtjeneste i november 1863 var han ugift og boede hos forældrene. Hjemme i trygge omgivelser hos forældrene havde han sin trofaste hund kongepudlen Flora, de to var uadskillelige, Flora fulgte Thomas overalt. Men da dagen oprandt hvor Thomas måtte tage afsked med forældre og hunden var det en tung afsked med en stor omfavelse til hans elskede tro følgesvend.

Thomas kom med sammen med andre indkaldte med tog ned igennem Jylland, målet var at møde i Neumünster syd for den nuværende grænse. Hvad Thomas ikke viste var at Flora var løbet med, hoppet på toget gemt sig, da alle stiger ud da de når frem og er på vej, sniger Flora sig ud, og bliver opdaget af en Drager på banegården, og bliver genet væk. Thomas og de andre bliver indkvarteret, og 2 dage efter kradser det på døren, der bliver lukket op og udenfor står Flora med logerende hale, og til alles store forbløffelse ikke mindst Thomas. Hvad gør man i sådan en situation,

det var jo ikke bare at sende hjem. Alle bliver enige om at beholde Flora som 11. Kompagnis hund. Kompagniet er med ved slaget om Dannevirke, og nogle dage ind i februar 64 må de flygte derfra mod nord, og har undervejs små træfninger, Flora løber trofast ved sin herres side. Ved Butterup er fjenden tæt på, det regner med granatsplinter og indhold fra kardedsker (hule jern kugler som indeholder diverse metalgenstande som flyver rundt og er dræbende når de eksplodere). Med et under flugten rammes Flora, og straktes til jorden øjeblikkeligt, Flora ligger stille blodet flyder fra snuden, Thomas stopper op for en kort stund med tårevædede øjne, kugler og diverse flyver omkring, han må efterlade sin trofaste ven død, for selv at rede livet.

Thomas og hans deling løber mod Dybbøl, og når frem et par dage efter, og bliver indkvarteret, en aften 3 dage efter til alles undren skraber det endnu engang på deres dør, der bliver åbnet, uden for står Flora hårdt såret og hele hovedet smurt ind i blod, stærkt afkræftet kommer den ind, og man ser at en kugle er gået igennem underkæben og har læderet en del af det arme dyrs underkæbe. I al hast bliver Flora bragt til Regimentskirurgens telt, hvor han operere Flora og forstærker kæben med en metalplade, Flora overlever. At Flora overlever i sneen da Thomas forlader den skyldtes den hårde frost, der fik blodet til at størkne, så den ikke mistede mere end den kunne holde sig i live. Flora kom sig blev 11. Kompagnis Maskot, og munter var hunden blandt lutter venner.

Da 11. Kompagni mod slutningen af krigen fik tildelt en medalje af Brigadechefen, fik Flora tildelt den samme, og sad på linje med resten af soldaterne med en medalje om halsen.

Da krigen var slut kom Thomas og Flora hjem til Aalborg, hvor Flora levede nogle få år efter, Thomas blev gift i 1867 i Aalborg og fik 3 børn. Han endte som Kaptajn.

Det må man da kalde trofasthed der vil noget, og noget om snakken er der nok også, når man siger at hunden er menneskets bedste ven.

Torben Christian Larsen.

Slaget om hatten

Den 13. oktober 1889 blev murermester F. C. Jørgensen smidt ud ved indvielsen af det politiske parti Højres forsamlingshus i Fuglebjerg.

”Jeg var indbudet af flere af mine Venner, der alle var medlemmer af Højreforeninger, til at deltage i Festen, og fulgtes med dem ind i Huset. Der blev straks efter min indtræden udbragt en Skaal, jeg ved ikke hvorfor, og deltog derfor ikke i Hurraraabene, ligesom jeg ogsaa beholdt Hatten paa, idet jeg mindst tænkte paa at fornærme nogen, men i det samme kommer der en kæmpestærk Mand, nemlig Sognefoged P. Jørgensen af Fuglebjerg, farende hen imod mig, og flaar hatten af mit Hoved. Jeg bukkede mig ned og tog Hatten op, men i det samme følte jeg Sognefogedens Kæmpenæver i min venstre Arm og blev med lynets hurtighed smidt ud, medens jeg af samme yderst dannelse og gentile Mand blev overfuset med en masse Skjældsord.”

Således skrev murermester F. C. Jørgensen selv i et læserbrev, der stod at læse i venstreavisen Sorø Amtstidende den 17. oktober 1889. Udsmidningen var godt stof for venstrebladene. Lige så godt stof som indvielsen af Højrehuset var for højrebladene, Slagelse Posten og Næstved Avis, havde store flerspaltede referater af indvielsesfesten. Næstved Tidende havde godt nok notitser fordelt over flere dage, og Sorø Amtstidende skrev intet. Derimod bragte avisen så F. C. Jørgensens læserbrev, hvilket også var langt bedre stof set fra venstreside.

Den 19. oktober aftryktes murermesterens læserbrev i Næstved Tidende. Næstved Avis følte sig kaldet til at gå i felten. Under overskriften: ”Smidt ud” skrev man på ugedagen for indvielsestidspunktet: ”Den ærede indsender tilstår endnu en Grund til, at han maatte fordufte, og det er en meget væsentlig Grund. Han ville ikke tage Hatten af, da der blev raabt Hurra. Det burde han have gjort, naar han ville være i ordentligt Selskab.”

Dette indlæg i sagen fra Næstved Avis må have været godt med vand på venstrefolkernes mølle, for to dage efter foreligger Næstved Tidende svar: ”Saadan er de”, læser man i overskriften. Derefter følger en lille øvelse i dræbende sarkasme. Dagen efter kastes jord på med enslydende artikler i Næstved Tidende og Sorø Amtstidende, formodentlig skrevet af en lokal referent: ”Når Næstved Avis i et og alt billiger den Medfart (udsmidningen), da er det betegnende

for, hvad dette Blad mener om ordentligt Selskab og velopdragne Folk!”

Hermed hører avispolemikken op. Næstved Avis har nok ikke fundet, at det var en heldig sag at polemisere videre på.

Murermester Jørgensens udsmidning fandt sted i provisorietidens Danmark, hvor Estrup styrede landet med midlertidige finanslove. Harmen i venstrekredse var stor. Og lige så stor var harmen i Højre over venstrefolkernes angreb på kongen og på Estrup og ikke mindst var harmen stor over voldsomheden i venstrefolkernes angreb. Det var stærke kræfter, der var sluppet løs. Folk blev grebet af politisk dæmoni, og dæmonien kom selv til Fuglebjerg.

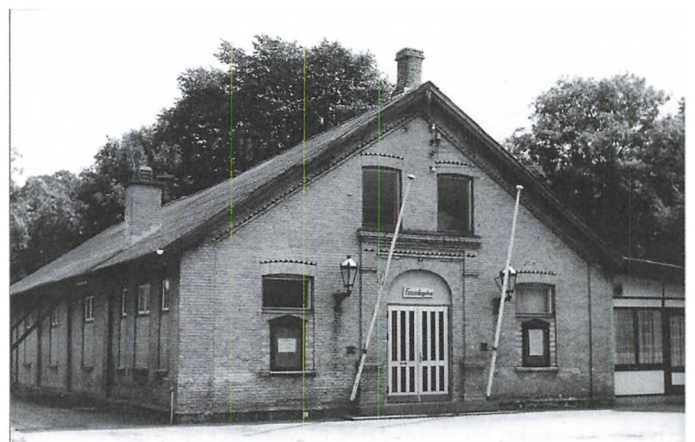
Det begyndte eller så fredeligt. I lighed med andre småbyer på Sjælland ville Fuglebjerg have sin selskabelige klub. Et stiftende møde blev afholdt hos musiker Sørensen den 9. oktober 1887. Klubben fik straks 50 medlemmer og man blev enige om at bygge et upolitisk forsamlingshus.

Et møde blev holdt i klubbens regi den 22. februar 1888. Det forholdsvis store fremmøde på 150 mennesker tyder på, at det var en sag, der nød bred støtte på egnen. Således hedder det forsonende i Næstved Tidendes referat: ”I det mindste halvdelen af Byens næringsdrivende er gode Venstremænd, der ikke ser nogen Fare ved at gaa sammen med Højre i denne for Byens særdeles vigtige Sag. Dertil kommer at vore Højremænd ingenlunde, med enkelte Undtagelser, hører til det desperate Højre, men tværtimod er ganske medgørlige Mennesker, der af gammel Vane, Pligt eller fordi deres Omgangskreds ifølge Fødsel og Formue er Højremænd, ogsaa er det.”

Men så tog de politiske indpiskere fat. Flere såvel Venstremænd som Højremænd nægtede at modtage valg som medlemmer af det udvalg, der skulle vælges. Dagen efter indkaldtes til møde i Fuglebjerg angående et Venstreforsamlingshus, og dermed var sagen afgjort. Venstre og Højre arbejdede nu hver på at bygge deres eget forsamlingshus i Fuglebjerg. Den landspolitiske splittelse var trængt igennem til lokalsamfundet, tilsyneladende imod de lokales egne ønsker.

Venstres forsamlingshus var indviet den 8. september.

pva

Fuglebjerg forsamlingshus eksisterer stadig, og det er Højrehuset der består.

NYT FRA KREDSENE

Kredsens arrangementer er interessante, og alle er velkomne til at deltage i det, der har interesse. Hvis man vil vide mere om et arrangement, så tag kontakt med formanden for den arrangerende kreds, navn og telefonnummer findes side 2.

Alle aktuelle indbydelser til kredsens arrangementer kan ses på foreningens hjemmeside www.slaegtsgaardsforeningen.dk under punktet kalender.

En 20 år gammel havestue var også flot. Vibekes atelier rummede mange flotte værker, som viser at hun er optaget af bevægelse, det ses især i hendes billeder af heste og tangodansende par.

Vi sluttede en dejlig formiddag med frokost i Barmer forsamlingshus.

Niels Holger Fisker fortalte, at hovedbestyrelsen har holdt møde, de blev enige om, at der skal stemmes om foreningens skal bestå eller nedlægges på næste slægtsgårds generalforsamling til foråret, han opfordrede medlemmerne til at møde op.

Himmerlandskredsen var den 10. februar 2015 på besøg hos Akafa i Svenstrup, der en afdeling under Mejeriselskabet Arla. Vi var 35. Efter at være blevet budt velkommen, hørte vi om Mejeriselskabet Arla, der har en produktion af mælk pr. år, der er så stor, at der er 3,5 glas mælk til alle på hele jorden, eller så mange glas mælk, at man kan nå 7 gange til månen, eller 47 gange rundt om jorden. Arla er det 6. største mejeriselskab i verden. Siden 1880'erne har mælkeproducenter slået sig sammen i andelsselskaber. I dag er Arla ejet af mere end 12.500 landmænd fra seks lande: Danmark, Sverige, Finland, Tyskland, Storbritannien og Holland. Det kendes under navne som f.eks. Arla, Castello, Lurpak, Milo, Dano m.m.

Der eksporteres til 54 lande i Rusland, Afrika, Mellemøsten, Kina, Europa.

Akafa har fælles administration med Bislev Mejeri tilsammen forarbejder de 1,57 mia. kg mælk.

På Akafa forarbejdes 12 % af Arlas mælk. Det bliver til 57.000 tons sødmælkepulver, 15.000 tons skummetmælkepulver og 14.000 tons sterilfløde. Det sidste er en nyere opfindelse.

Akafa har eget kraft-varmeværk der bruger naturgas som energikilde. Det er en energitung virksomhed, da man skal separere vand og tørstof. Men man har meget fokus på energiområdet. På Akafa er der 170 ansatte, Akafa producerer i døgndrift.

Man er meget fokuseret på at mælker af høj kvalitet, mælken sammensætning, dyrevelfærd, fødevarer sikkerhed, miljømæssige hensyn og arbejdsmiljø.

Efter kaffen og introduktionen fik vi udleveret beskyttelses tøj og sikkerhedssko og blev herefter delt op i 3 hold. Vi fik en fin rundvisning på en del af virksomheden. Fra hvor mælken bliver vejet ind, til produktion og til pakkeri afdelingen. Der var tænkt på, hvordan man færdes sikkert på området, f. eks var gangarealer markeret med hvide striber. Efter rundvisningen samledes vi til en let servering. Der var mange spørgsmål til de 4 medarbejderne, lige fra hvordan landmanden kunne få en bedre pris til "Muhamed krisen" som man først nu er kommet over her på Akafa, det er bl. a. sket ved at man har opfundet et billigere mælkeprodukt ved at udskifte animalsk fedt med vegetabilsk fedt. Det er en vældig succes i Mellemøsten, men især i Afrika.

Vi var heldige, at vi kunne komme på besøg, da man ikke tager imod alle, men for mælkeproducenten og bestyrelsesmedlem Karl Simensen lykkedes det, at få en aftale.

Niels Holger Fisker takkede medarbejderne for en spændende oplevelse.

Som en af deltagerne sagde til en af lederne ved afskeden "Vi kan være stolte af, at vi i Danmark kan producere og sælge så fine produkter til hele Verden."

Guðrun Knudsen

Himmerlandskredsen

Solen skinnede da godt 30 deltagere fra Himmerlandskredsen, torsdag den 20. november, var på et vellykket gårdbesøg på Vandstedgaard ved Nibe.

Det var et interessant sted med varmblodsstutteri, Hcassoe Horses Salgssted, ride uddannelse, Bed & Kitchen, Gården, der er på 80 ha, ligger højt midt i den pragtfulde natur med udsigt over Nibe bredning og tæt på Sebbler Kloster.

Vi så en meget speciel ridehal opført i træ og i bedste kvalitet, som også er præmieret af landsbyerne i Aalborg Kommune. Ole Christensen har selv tegnet hallen, han er arkitekt. Han købte gården i 1970 og har ombygget den gennem alle årene ved siden af arbejdet som arkitekt.

Staldene er til eget avl, 22 heste, foruden Daniel Cassoes heste, han er berider og har lejet sig ind.

Haven var et kapitel for sig, Ole fortalte, at de gik en del op i haven, der var delt op i rum. Mange steder præget af hustruen Vibeke Gaards kunstværker, mest keramik der også kunne tåle vinterklimaet.

Ole har også opført et lille redskabsrum, taget på huset var lavet, så man nemt kunne opsamle regnvand.

I en lille kirsebærlund havde de hængt cd'er på træernes grene, de drejede rundt i vinden og reflekterte i solens lys. Nogle steder var der anbragt spejle med samme effekt.

Fynskredsen

Kredsen indbyder til koncertaften i Odense Koncerthus fredag den 27. februar 2015 kl. 17.00.

"Fynsk forår" Musik af Carl Nielsen.

Koncerten begynder kl. 19.30.

Kl. 19.00 Fællessang og festivitas i Koncerthusets foyer indrammer de første koncerter i

Odense Symfoniorkesters storstilede Carl Nielsen-fejring.

Vi starter en festlig aften med en 2 retters koncertmenu på Radisson Blu H. C. Andersen Hotel.

Mogens Andersen.

Vestsjællandskredsen

Generalforsamlingen afholdes som sædvanlig på Høng Landbrugsskole, i år den 24. februar kl. 14.00.

Der er et ekstra punkt til dagsordenen der hedder: Drøftelse af foreningens fremtid.

Når generalforsamlingen er slut drikker vi kaffe.

Derefter kommer folketingsmedlem Jacob Jensen og fortæller om det at være folkevalgt og den aktuelle landbrugs-politik.

Karen Andersen

Lolland-Falster

På bestyrelsesmøde den 11. december 2014 har bestyrelsen konstitueret sig efter Mogens Hansen har trukket sig som formand på grund af sygdom.

Ny formand blev Hans Jørgen Hansen "Bregnholt"

Mogens Hansen har været formand i 6 år, og fortsætter som bestyrelsesmedlem.

Bestyrelsen takker Mogens Hansen for den store indsats.

Hans Jørgen Hansen

Sjælland Syd

Kredsen har generalforsamling fredag den 27. marts kl. 14.00 i Everdrup Forsamlingshus, Everdrupvej 20, 4733 Tappernøje.

Efter generalforsamlingen vil Elmer Jaobsen fortælle og vise lysbilleder fra Australien / Tasmanien.

Knud Pedersen

Vejlekredsen

Vi har booket et besøg ved TV SYD torsdag den 19. marts 2015, kl. 18.30.

Adressen er Media Park 1, 6000 Kolding - sidevej til Vamdrupvej ved frakørsel 65.

Aftenens program:

Kl. 18.45: Ankomst og præsentation af TV SYD og vores hverdag

Kl. 19.30: Aftenens udsendelse - her serveres kaffe og kage

Kl. 20.15: Rundvisning i huset - bl.a. studie, redigerings-lokaler og nyhedsredaktion.

Kl. 21.15: Slut.

I løbet af aftenen vil I møde nogle af TV SYDs medarbejdere i gang med aftenens nyheder.

TV SYD vil gerne have ideer til kommende programmer samt modtage ris/ros, hvorfor vi håber på en god og konstruktiv debat.

Endeligt deltagerantal skal meddeles til TV SYD senest 1 mdr. før arrangementet - derfor vil vi gerne have bindende tilmelding senest den 17. februar 2015.

Det koster kr. 75 pr. person ved min. 30 og max 50 deltagere.

Tilmelding til:

Jens Jacob Jacobsen på tlf. 7566 9010

Jørgen Ziska på tlf. 7557 2292

Steffen Juul på tlf. 4086 5493

Steffen Buch Juul

Jens og Anna Jensens Fond

Dansk Slægtsgårdsforening administrerer Jens og Anna Jensens Fond, der uddeler rejselegater til unge, der vil uddanne sig i teoretisk eller praktisk landbrug i udlandet.

Legatportioner på 5.000 og 10.000 kr. uddeles til ansøgere, der for at komme i betragtning, er i udlandet mindst 6 eller 8 måneder.

Ansøgning sendes til:

Carl Martin Christensen,

Kåregård, Badstrupvej 39.

5485 Skamby

KLIP

Tilmelding til Dansk Slægtsgårdsforenings årsmøde 2015

Tilmelding kan kun ske skriftligt eller pr. e-mail til Slægtsgårdsforeningens forretningsfører
Inger M. Hansen, Svalevej 13, 4440 Mørkøv, e-mail: imhan@post.tele.dk

Senest den 1. april 2015.

For deltagere som ikke skal overnatte senest den 1. maj.

Når tilmelding er modtaget fremsendes regning.

FØLGENDE DELTAGERE TILMELDES (skriv tydeligt):

Navne _____

Adresse: _____

Telefon: _____

Hermed bestilles (skriv antal personer)

- Møde**
- Besøg på Gram Slot, inkl. kaffe
 - Middag, fredag
 - Frokost, lørdag, inkl. entre på Catrinesminde Teglværk
 - Eftermiddagskaffe, lørdag
 - Festmiddag, lørdag
 - Frokost m.m. søndag, inkl. entre på Dybbøl Banke

- Overnatning**
- Fredag - søndag, dobbeltværelse
 - Fredag - søndag, enkeltværelse
 - Lørdag - søndag, dobbeltværelse
 - Lørdag - søndag, enkeltværelse

Fortur Fortur alt inkl. – med påstigning _____

KLIP

Afbud

*Eventuelle afbud meddeles **straks** til Inger M. Hansen, hvis betaling skal undgås.*

TIL EGEN ERINDRING:

Hermed bestilles (skriv antal personer)

- Møde**
- Besøg på Gram Slot, inkl. kaffe
 - Middag, fredag
 - Frokost, lørdag, inkl. entre på Catrinesminde Teglværk
 - Eftermiddagskaffe, lørdag
 - Festmiddag, lørdag
 - Frokost m.m. søndag, inkl. entre på Dybbøl Banke

- Overnatning**
- Fredag - søndag, dobbeltværelse
 - Fredag - søndag, enkeltværelse
 - Lørdag - søndag, dobbeltværelse
 - Lørdag - søndag, enkeltværelse

Fortur Fortur alt inkl. – med påstigning _____

Returadresse:

Inger M. Hansen,
Svalevej 13, 4440 Mørkøv
ID: 47395

B

Catrinesminde Teglværk

Det gamle teglværk før 1892.

I årsmødeudflugten indgår besøg i Catrinesminde teglværk ved Flensborg Fjord. Det tidligere teglværk er nu museum, og i 2007 blev det udpeget til nationalt industriminde. Det er industrihistorie, for museet er bygget op omkring det gamle produktionsanlæg, med lergrav, ælte- og formemaskiner, tørrelader, ringovn mv. Udstillingen gennemgår teglets historie gennem tiderne, og så har man reableret en række arbejderboliger, der viser boligstandarten gennem tiden.

I Danmark har vi kendt til fremstilling af teglsten siden Valdemar den Stores tid. På pladen i hans kiste står blandt hans bedrifter, at han byggede mur af "bagte" sten. Om en teglsten er bagt eller brændt er - ligesom med småkager - samme proces.

Catrinesminde Teglværk er oprettet i 1732, hvor der var stor efterspørgsel efter teglsten i København, hvor man havde travlt med at genopbygge byen efter branden i 1728.

Dette store teglværk med den enestående beliggenhed direkte ved Flensborg Fjord er blot et af de ca. 70 teglværker der har været omkring

Fjorden I mere end 300 år har området været storproducenter af teglsten. Skibene blev lastet ved den bro, som man endnu kan se resterne af og de eftertragtede røde og gule teglsten blev bl.a. fragtet helt til De dansk vestindiske øer.

Teglværket blev drevet sideløbende med landbrug indtil 1890erne, hvor det blev udskilt fra gården. I en lang årrække var det i familien Hollesens eje. Værket fik sin første ringovn og en stenmaskine i 1892. Driften indstilledes i 1969.

Teglværksmuseet som det ser ud her i 2015.